

Todorov a ostatní proti Bulharsku, rozsudek ze dne 13. 7. 2021 - K souladu rozhodnutí o propadnutí výnosů z trestné činnosti s právem na pokojné užívání majetku ve smyslu čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě

Stěžovatel: Todorov a ostatní

Žalovaný stát: Bulharsko

Číslo stížnosti: 50705/11 a 6 dalších

Datum: 13.07.2021

Článek Úmluvy: čl. 1 Protokolu č. 1

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: konfiskace, propadnutí, výnos z trestné činnosti

Český právní řád: § 70-72, §101-102a zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Významnost: 1

VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PŘÁVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI Č. 1/2022

Todorov a ostatní proti Bulharsku, rozsudek ze dne 13. 7. 2021

K souladu rozhodnutí o propadnutí výnosů z trestné činnosti s právem na pokojné užívání majetku ve smyslu čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě

Autorský komentář:

V komentovaném rozsudku posuzoval Evropský soud pro lidská práva (dále jako „Soud“) v souvislosti se sedmi stížnostmi bulharských občanů soulad jednotlivých rozhodnutí bulharských civilních soudů o propadnutí výnosů z trestné činnosti s právem na pokojné užívání majetku ve smyslu čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

Soud zdůraznil, že mezi zásady, které je třeba při posuzování zásahu do práva na pokojné užívání majetku uplatňovat, patří jeho zákonnost a sledování veřejného zájmu. Velmi podrobně se zabýval dalším požadavkem spočívajícím v nalezení spravedlivé rovnováhy mezi požadavky obecného zájmu a základními právy jednotlivců, tedy jinými slovy posuzováním, zda byl zásah přiměřený sledovanému cíli, přičemž analyzoval svou předchozí judikaturu a základní zásady v ní stanovené.

Co se týče bulharské právní úpravy řízení o propadnutí, dospěl k závěru, že ve svém celku představovala pro stěžovatele značnou zátěž. Zejména kritizoval její širokou působnost, a to nejen ve vztahu k trestným činům, jejichž spáchání mohlo vyvolat řízení o propadnutí, ale i k délce časového období, ve kterém mohlo k jejich spáchání dojít. Zákon taktéž obsahoval domněnku přenášející důkazní břemeno ohledně prokázání legálnosti původu majetku na stěžovatele. Ač Soud dospěl k závěru, že nedostatky bulharské právní úpravy samy o sobě nemohly ovlivnit přiměřenost opatření spočívajících v propadnutí majetku, konstatoval, že jejich vzájemná kumulace mohla vést k nejistotě a nepřesnosti, které v minulosti kritizoval ve věci Dimitrovi proti Bulharsku (rozsudek ze dne 3. 3. 2015, č. 12655/09), a tedy situaci, kdy by propadnutí majetku nemohlo být považováno za přiměřené legitimnímu cíli.

Při posuzování přiměřenosti Soud vycházel z přístupu bulharského Nejvyššího soudu (dále jako „NS“). Zkoumal tedy, zda vnitrostátní soudy poskytly alespoň určité podrobnosti o údajném protiprávním jednání, z něhož měl pocházet majetek k propadnutí, a zda prokázaly určitou souvislost mezi tímto majetkem a protiprávním jednáním. Tento přístup nejenže odráží dřívější judikaturu Soudu, ale vychází i ze směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. 4. 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii (dále jako „Směrnice 2014/42/EU“). Pokud rozhodnutí vnitrostátních soudů obsahovalo individuální a odůvodněné posouzení nutné k vyvážení nedostatků právní úpravy řízení o propadnutí, Soud se v zásadě přiklonil k závěrům vnitrostátních soudů, ledaže stěžovatelé prokázali, že takové posouzení je svévolné nebo zjevně nepřiměřené. V komentovaném rozhodnutí pak Soud na základě provedeného poměrování u čtyř stížností dospěl k závěru, že došlo k porušení čl. 1 Protokolu č. 1, ve vztahu ke zbylým třem však porušení neshledal.

Co se týče české právní úpravy, trestní zákoník umožňuje trestním soudům uložit pachateli trest propadnutí věci (§ 70), pokud je tato věc bezprostředním či zprostředkovaným výnosem z trestné činnosti či byla užita jako nástroj trestné činnosti. Již samotná zákonná formulace tak vyžaduje, aby mezi nabytím určité věci a daným trestným činem existovala spojitost. Pro případy, kdy pachatel propadnutí zmaří (např. věc zničí nebo zcizí), upravuje zákon možnost uložit trest propadnutí náhradní hodnoty (§ 71). Pro případy, kdy nelze uložit trest propadnutí, je možno subsidiárně uložit ochranné opatření spočívající v zabrání věci (§ 101), a to obdobně, jedná-li se o bezprostřední či zprostředkovaný výnos z trestné činnosti či pokud byla věc užita jako nástroj trestné činnosti. Stejně jako u předchozího existuje i zde alternativa v podobě zabrání náhradní hodnoty (§ 102).

Novelou z roku 2017 bylo do českého právního řádu v rámci implementace výše uvedené Směrnice 2014/42/EU zavedeno ochranné opatření zabrání části majetku (§ 102a). Toto ochranné opatření lze uložit v případě, že je pachatel uznán vinným z některého z taxativně vymezených trestných činů, pokud jím pro sebe nebo pro jiného získal nebo se snažil získat majetkový prospěch a soud má za to, že určitá část jeho majetku pochází z trestné činnosti vzhledem k tomu, že hodnota jeho majetku je v hrubém nepoměru k jeho legálním příjmům. Oproti výše uvedenému aplikace tohoto ustanovení již není podmíněna prokázáním, že určitý majetek je nástrojem nebo výnosem z konkrétního trestného činu. Je taktéž možné postihnout i majetek získaný legální cestou.

Závěry Soudu v komentovaném rozsudku mohou být přínosné pro českou rozhodovací praxi, neboť vyjadřují standardy, které by měly vnitrostátní orgány dodržovat při rozhodování o propadnutí výnosů z trestné činnosti.

(Zpracoval JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D.)

SKUTKOVÝ STAV

Soud v daném rozsudku rozhodoval o sedmi spojených stížnostech. Stěžovateli byli bulharští občané,

kteří byli v době mezi roky 2000 a 2012 odsouzeni za různé trestné činy (zbavení osobní svobody, pokus o vydírání, zpronevěru, nedovolené ozbrojování, loupež, padělání a pozměnění veřejné listiny, neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru, přechovávání omamné a psychotropní látky a zkrácení daně). Jelikož všechna tato odsouzení spadala do působnosti bulharského zákona o výnosech z trestné činnosti z roku 2005 (dále jako „zákon z r. 2005“) cílícího na boj s praním špinavých peněz, k jehož aplikaci docházelo v případech, kdy nebylo možné majetek představující výnosy z trestné činnosti zcela nebo zčásti zkonfiskovat podle trestního zákoníku, byli stěžovatelé podrobeni příslušnému vyšetřování v režimu uvedeného zákona. Na základě zkoumání příjmů a výnosů stěžovatelů v rozhodném období ze strany bulharské Komise pro odhalování výnosů z trestné činnosti (dále jako „Komise“) nakonec vnitrostátní civilní soudy rozhodly o propadnutí některého majetku stěžovatelů (nemovitostí, vozidel, peněz apod.). Jelikož výdaje stěžovatelů ve zkoumaném období značně převyšovaly jejich příjmy, dospěly vnitrostátní soudy k závěru, že lze rozumně předpokládat, že tyto majetky byly ve skutečnosti výnosy z jejich trestné činnosti. Argumenty stěžovatelů, že se jedná o dary či dědictví, byly vnitrostátními soudy odmítnuty, stejně jako námitka, že neexistuje žádné spojení, resp. příčinná souvislost, mezi propadlými věcmi a jejich nabytím na straně jedné a trestní odpovědností stěžovatelů na straně druhé. Jelikož nebyli stěžovatelé před vnitrostátními soudy úspěšní, obrátili se se svými stížnostmi na Soud. Konkrétně namítali, že rozhodnutí o propadnutí jejich majetku bylo v rozporu s čl. 1 Protokolu č. 1, který garantuje ochranu vlastnictví (majetku).

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

I. SPOJENÍ STÍŽNOSTÍ

124. S ohledem na podobnost předmětu stížností považuje Soud za vhodné nařídit jejich spojení ...

(...)

III. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 1 PROTOKOLU Č. 1

128. Stěžovatelé podle čl. 1 Protokolu č. 1 a čl. 6 odst. 1 a 13 Úmluvy brojili proti propadnutí jejich majetku.

129. ... Soud je toho názoru, že stížnost je třeba posuzovat pouze podle čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě, který zní takto:

„Každá fyzická nebo právnická osoba má právo pokojně užívat svůj majetek. Nikdo nemůže být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu a za podmínek, které stanoví zákon a obecné zásady mezinárodního práva.

Předchozí ustanovení nebrání právu států přijímat zákony, které považují za nezbytné, aby upravily užívání majetku v souladu s obecným zájmem a zajistily placení daní a jiných poplatků nebo pokut.“

(...)

2. Posouzení Soudu

(a) Obecně

(i) Aplikovatelné pravidlo čl. 1 Protokolu č. 1

179. Čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě, který ve své podstatě zaručuje právo vlastnit majetek, se skládá ze tří pravidel. První z nich, které je vyjádřeno v první větě prvního odstavce, stanoví zásadu pokojného užívání majetku obecně. Druhé pravidlo, obsažené ve druhé větě téhož odstavce, se

vztahuje k odebrání majetku a podmiňuje jej splněním určitých podmínek. Třetí pravidlo, obsažené ve druhém odstavci, uznává, že smluvní státy jsou mimo jiné oprávněny kontrolovat užívání majetku v souladu s obecným zájmem. Druhé a třetí pravidlo týkající se konkrétních případů zásahu do práva na pokojné užívání majetku je třeba vykládat ve světle obecné zásady stanovené v prvním pravidle (viz mimo jiné rozsudek velkého senátu ze dne 28. 7. 1999, Immobiliare Saffi proti Itálii, č. 22774/93, bod 44).

180. Mezi stranami není sporu o tom, že v posuzovaném případě představovalo propadnutí majetku stěžovatelů zásah do jejich práv podle čl. 1 Protokolu č. 1.

181. V některých dřívějších případech týkajících se propadnutí majetku (viz např. rozsudek ze dne 5. 7. 2001, Phillips proti Spojenému království, č. 41087/98, bod 51; rozsudek ze dne 18. 12. 2008, Saccoccia proti Rakousku, č. 69917/01, bod 86; rozsudek ze dne 5. 1. 2010, Bongiorno a ostatní proti Itálii, č. 4514/07, bod 42; a rozsudek ze dne 3. 3. 2015, Dimitrovi proti Bulharsku, č. 12655/09, bod 43), Soud rozhodl, že zásah do práv stěžovatelů spadá do působnosti druhého odstavce čl. 1 Protokolu č. 1, který mimo jiné umožňuje smluvním státům kontrolovat užívání majetku v souladu s obecným zájmem. V jiných případech Soud shledal, že podobná opatření představují zbavení majetku ve smyslu druhé věty prvního odstavce čl. 1 Protokolu č. 1 (viz např. rozsudek ze dne 17. 9. 2015, Andonoski proti Bývalé jugoslávské Republice Makedonie, č. 16225/08, bod 30; rozsudek ze dne 4. 7. 2017, S.C. Service Benz Com S.R.L. proti Rumunsku, č. 58045/11, bod 30; a rozsudek ze dne 26. 11. 2019, Yaşar proti Rumunsku, č. 64863/13, bod 49).

182. V projednávaném případě se Soud domnívá, že nemusí s konečnou platností určit, které pravidlo čl. 1 Protokolu č. 1 je použitelné. Zásady, jimiž se řídí otázka odůvodnění, jsou v podstatě stejné a zahrnují jak nutnost, aby zásah byl zákonný a ve veřejném zájmu, tak i nalezení spravedlivé rovnováhy mezi požadavky obecného zájmu a právy stěžovatelů (viz *mutatis mutandis* rozsudek ze dne 1. 4. 2010, Denisova a Moiseyeva proti Rusku, č. 16903/03, bod 55; rozsudek ze dne 13. 10. 2015, Ünsped Paket Servisi SaN. Ve TiC. A.Ş. proti Bulharsku, č. 3503/08, body 39–40).

(ii) Zákonnost

183. Základní podmínkou pro to, aby byl zásah považován za slučitelný s čl. 1 Protokolu č. 1, je jeho zákonnost (viz rozsudek velkého senátu ze dne 25. 3. 1999, Iatridis proti Řecku, č. 31107/96, bod 58).

184. V posuzovaném případě se zásah do práv stěžovatelů zakládal na zákoně z r. 2005 ... a stěžovatelé nezpochybňovali, že měl základ ve vnitrostátním právu.

(iii) Legitimní cíl

185. Jakýkoli zásah orgánu veřejné moci do pokojného užívání „majetku“ může být ospravedlnitelný pouze tehdy, pokud zároveň sleduje legitimní cíl v obecném zájmu.

186. Soud v minulosti judikoval, že konfiskace v trestním řízení je v souladu s obecným zájmem společnosti, protože propadnutí peněz nebo majetku získaného nezákonnou činností nebo zaplaceného z výnosů z trestné činnosti je nezbytným a účinným prostředkem boje proti trestné činnosti (viz rozsudek ze dne 22. 2. 1994, Raimondo proti Itálii, bod 30). Příkaz ke konfiskaci majetku získaného trestnou činností tak působí v obecném zájmu jako odstrašující prostředek pro osoby, které uvažují o páčání trestné činnosti, a také zaručuje, že se trestná činnost nevyplatí (viz výše citovaný rozsudek Denisova a Moiseyeva proti Rusku, bod 58; Phillips, bod 52; a rozhodnutí ze dne 10. 7. 2007, Dassa Foundation a ostatní proti Lichtenštejnsku, č. 696/05). V projednávaném případě důvodová zpráva k zákonu z r. 2005 definovala jeho cíl jako „eliminování možnosti získávání

výnosů z trestné činnosti a zabránění použití těchto výnosů pro páchání nových trestných činů nebo jiných porušení zákona“, jakož i boj proti praní špinavých peněz ... Vláda rovněž tvrdila, že cílem zákona z r. 2005 bylo zasáhnout „ekonomické základy organizované a závažné trestné činnosti“ ... S ohledem na uvedené je Soud přesvědčen, že zákon z r. 2005 sledoval legitimní cíl ve veřejném zájmu, jmenovitě zabránění nezákonnému nabývání majetku trestnou činností a využívání tohoto majetku (viz *mutatis mutandis* výše citovaný rozsudek Raimondo, bod 30; a rozsudek ze dne 10. 4. 2012, Silickienė proti Litvě, č. 20496/02, bod 65).

(iv) Proporcionalita

(α) Obecné principy

187. Čl. 1 Protokolu č. 1 rovněž vyžaduje, aby byl každý zásah v rozumném poměru ke sledovanému cíli. Jinými slovy, musí být nalezena „spravedlivá rovnováha“ mezi požadavky obecného zájmu společnosti a požadavky na ochranu základních práv jednotlivce. Požadovaná rovnováha nebude nalezena, pokud by dotčené osoby musely nést nadměrnou zátěž (mimo jiné viz rozsudek velkého senátu ze dne 23. 11. 2000, Bývalý řecký král a ostatní proti Řecku, č. 25701/94, bod 89). V této souvislosti je státu obvykle ponechán široký prostor pro uvážení, pokud jde o obecná opatření politické, hospodářské nebo sociální strategie (viz rozsudek ze dne 12. 5. 2015, Gogitidze a další proti Gruzii, č. 36862/05, bod 97).

188. Ačkoli čl. 1 Protokolu č. 1 neobsahuje žádné výslovné procesní požadavky, soudní řízení týkající se práva na pokojné užívání majetku musí rovněž poskytnout jednotlivci přiměřenou možnost předložit svůj případ příslušným orgánům za účelem účinného napadení opatření zasahujících do práv zaručených tímto ustanovením (mimo jiné viz rozsudek ze dne 25. 7. 2002, Sovtransavto Holding proti Ukrajině, č. 48553/99, bod 96). Ve věci G.I.E.M. S.R.L. a ostatní zdůraznil Soud v rámci konstatování, že zásah nebyl v rozumném poměru ke sledovanému cíli, následující faktory: možnost méně omezujících alternativních opatření, v konkrétním případě demolice staveb, které byly neslučitelné s příslušnými předpisy, nebo zrušení územního plánu namísto konfiskace; neomezenou povahu sankce, neboť postihovala jak zastavěné, tak nezastavěné pozemky, a dokonce i plochy patřící třetím osobám; a míru zavinění nebo nedbalosti stěžovatelů nebo přinejmenším vztah mezi jejich jednáním a daným porušením (viz rozsudek velkého senátu ze dne 28. 6. 2018, G.I.E.M. S.R.L. a ostatní proti Itálii, č. 1828/06 a dvě další, bod 301).

189. Soud podle čl. 1 Protokolu č. 1 přezkoumal řadu případů týkajících se propadnutí výnosů z trestné činnosti na základě různých vnitrostátních režimů včetně rozšířené konfiskace založené na obrácení důkazního břemene nebo odhadu zisku z trestné činnosti. Přitom zkoumal účel právní úpravy, použitelné hmotněprávní a procesní záruky a stanovil přitom základní zásady, které je třeba v takových případech uplatňovat.

190. V řadě případů proti Itálii Soud shledal, že propadnutí majetku osob podezřelých ze členství v mafii bylo přiměřené sledovanému legitimnímu cíli. Poukázal na to, že v Itálii dosáhl problém organizovaného zločinu „velmi znepokojivé úrovně“, což ospravedlnilo napadaná opatření. Vnitrostátní soudy prověřily důkazy, z nichž vyplývalo, že stěžovatelé byli v kontaktu se členy mafie a že existoval značný nesoulad mezi jejich finančními prostředky a jejich příjmy (viz rozhodnutí ze dne 5. 7. 2001, Arcuri a ostatní proti Itálii, č. 52024/99; rozhodnutí ze dne 4. 9. 2001, Riela a ostatní proti Itálii, č. 52439/99; rozhodnutí ze dne 12. 4. 2007, Perre a ostatní proti Itálii, č. 1905/05; a rozsudek ve věci Bongiorno a ostatní, citovaný výše, body 45–51).

191. V několika případech proti Spojenému království Soud shledal, že propadnutí výnosů z obchodování s drogami neporušuje požadavek proporcionality podle čl. 1 Protokolu č. 1. Ve věci Phillips (citováno výše, body 53–54) byl stěžovatel odsouzen za obchodování s drogami a bylo

provedeno šetření jeho finančních prostředků. Soudce zjistil, že částka, kterou měl stěžovatel po tomto šetření zaplatit, odpovídala částce, kterou mohl obchodováním s drogami získat v předchozích letech. Ve věci Butler proti Spojenému království (rozhodnutí ze dne 27. 6. 2002, č. 41661/98) Soud poukázal na to, že celní orgány, které se domáhaly propadnutí majetku stěžovatele, musely svá tvrzení před soudem obhájit na základě forenzních a nepřímých důkazů; vnitrostátní soudy se zdržely jakéhokoli automatického spoléhání na domněnky obsažené ve vnitrostátním právu a neuplatnily tyto domněnky způsobem neslučitelným s požadavky spravedlivého procesu. Závěry přijaté ve věci Phillips byly zopakovány ve věci Grayson a Barnham proti Spojenému království (rozsudek ze dne 23. 9. 2008, č. 19955/05 a 15085/06, body 52–53). Při analýze podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy Soud rovněž shledal, že není neslučitelné s pojmem spravedlivého slyšení, aby poté, co bylo zjištěno, že stěžovatelé byli zapojeni do rozsáhlého a výnosného obchodu s drogami, na ně bylo kladeno břemeno podat věrohodnou výpověď o své současné finanční situaci (bod 49 uvedeného rozsudku).

192. Při zkoumání účelu opatření Soud ve věci Silickienė (citováno výše, body 67–69) rozhodl, že se vztahuje na „výjimečné“ okolnosti, konkrétně na systematickou a dobře organizovanou trestnou činnost (pašování), a že konfiskace majetku stěžovatele mohla být „nezbytná v boji proti organizovanému zločinu“. Dále při analýze proporcionality zohlednil skutečnost, že se vnitrostátní soudy, které nařídily konfiskaci, nesměly opírat o pouhé podezření a přesvědčily se, že každý předmět, který měl být stěžovateli zkonfiskován, byl získán z výnosů z trestné činnosti. Stejně tak ve věci Veits proti Estonsku (rozsudek ze dne 15. 1. 2015, č. 12951/11, bod 74) Soud při shledání přiměřenosti konfiskace přihlédl ke skutečnosti, že se vnitrostátní soudy zabývaly argumenty stěžovatelovy matky a babičky, že majetek k propadnutí nebyl získán trestným činem, a tyto argumenty dostatečně odůvodněně odmítly.

193. Podobně Soud zohlednil význam „prevence a vymýcení korupce ve veřejné službě“ při přijetí odůvodnění rozšířené konfiskace v případě úředníka odsouzeného za přijetí úplatků (viz rozsudek ze dne 26. 6. 2018, Telbis a Viziteu proti Rumunsku, č. 47911/15, body 77–80). Dotyčný úředník se v průběhu delšího časového úseku dopustil celkem 291 skutků přijímání úplatků a způsobil škodu státnímu rozpočtu sociálního zabezpečení. Soud poznamenal, že značný majetek, který rodina stěžovatele získala v poměrně krátkém časovém období, byl zjevně neúměrný jejich legálním příjmům a bylo „přiměřené“ očekávat, že stěžovatelé – u nichž se předpokládalo, že měli neoprávněný prospěch z výnosů z jeho trestné činnosti – splní svou část důkazního břemene tím, že vyvrátí opodstatněná podezření státního zástupce o protiprávním původu jejich majetku.

194. Věc Gogitidze a další (citována výše, body 104–113) se rovněž týkala korupce ve veřejné službě. První stěžovatel působil jako zástupce ministra vnitra a prezidenta Kontrolního úřadu Adžárské autonomní republiky. Při posuzování účelu rozšířeného řízení o konfiskaci, ke kterému přistoupil žalovaný stát, Soud poznamenal, že řada mezinárodních orgánů, které si všimly „alarmující úrovně korupce“ v Gruzii, vyzvala gruzínské orgány ke konfiskaci jejich výnosů a že země vede politiku „zaměřenou na prevenci a vymýcení korupce ve veřejných službách“. Soud dále uvedl, že vnitrostátní řízení, které vedlo k propadnutí majetku stěžovatelů, bylo kontradiktorní a že vnitrostátní soudy řádně přezkoumaly žádost orgánů činných v trestním řízení o propadnutí majetku „s ohledem na četné podklady, které byly k dispozici ve spisu“. Soudy zjistily značný a dobře zdokumentovaný nesoulad mezi příjmy stěžovatelů a jejich majetkem, a že jejich majetek nemohl být financován pouze z platů prvního stěžovatele, když ostatní stěžovatelé neměli žádné jiné významné zdroje příjmů.

195. Nedávný případ Balsamo proti San Marinu (rozsudek ze dne 8. 10. 2019, č. 20319/17 a 21414/17, body 89–95) se týkal výnosů z praní špinavých peněz. Vnitrostátní soudy se ubezpečily, že peníze k propadnutí měly nezákonný původ a stěžovatelé měli přiměřenou možnost předložit své argumenty.

196. Oproti tomu v jiných případech shledal Soud konfiskaci nepřiměřenou, pokud nebylo možné prokázat souvislost mezi zkonfiskovaným majetkem a trestnou činností. Ve věci Rummi proti Estonsku (rozsudek ze dne 15. 1. 2015, č. 63362/09, body 105–109) shledal Soud porušení čl. 1 Protokolu č. 1, neboť vnitrostátní soudy vycházely z ustanovení umožňujícího konfiskaci majetku získaného trestným činem, ale neprokázaly, že by se manžel stěžovatelky, jehož byla dědičkou, dopustil jakéhokoli trestného činu: v jeho domě byly zabaveny drahé kovy a přestože by bylo možné chápat, že byl v souvislosti s nimi podezřelý z trestného činu, nebylo provedeno žádné zásadní vyšetřování a nikdy nebyl odsouzen. Zadrželo se zdálo, že vnitrostátní orgány neprovedly posouzení částek, které mohl manžel stěžovatelky získat trestnou činností a investovat do drahých kovů. Soudu tedy „nebylo zřejmé, jak by mohl být majetek zkonfiskován jako získaný trestným činem“. Soud naopak považoval konfiskaci za „svévolné opatření“, které bylo důsledkem „poněkud náhodného zabavení důkazů“. Konečně Soud poukázal na to, že zřejmě nebylo provedeno individuální posouzení, které části majetku mají být konfiskovány, a že soudní řízení bylo nedostatečné, což vedlo i k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

197. Podobně Soud postupoval ve věci Geerings proti Nizozemsku (rozsudek ze dne 1. 3. 2007, č. 30810/03, body 41–51), i když se jednalo o stížnost podle čl. 6 odst. 2 Úmluvy. Poté, co byl stěžovatel odsouzen za krádež a nakládání s odcizeným zbožím, mu bylo nařízeno, aby uhradil to, co bylo považováno za „nezákonně získaný prospěch“, který se týkal jak těchto trestných činů, tak i dalších, ve vztahu k nimž byl zproštěn obžaloby. Nebylo však prokázáno, že by stěžovatel vlastnil jakýkoli majetek, jehož původ nedokázal náležitě ozřejmit. Soud shledal porušení čl. 6 odst. 2 Úmluvy, přičemž poukázal na to, že v případě neexistence odsouzení a nemožnosti prokázat, že nějaká výhoda byla skutečně získána, mohlo být napadené propadnutí majetku založeno pouze na „presumpci viny“.

198. Soud rovněž shledal porušení čl. 1 Protokolu č. 1 v řadě případů, kdy byl majetek stěžovatelů zkonfiskován poté, co byl použit třetími osobami ke spáchání trestných činů. Soud poukázal zejména na to, že nebyla prokázána žádná souvislost mezi vlastníky majetku a příslušným protiprávním jednáním; kromě toho vlastníci často neměli k dispozici žádné účinné prostředky, jak se konfiskaci bránit (viz mimo jiné rozsudek ze dne 23. 7. 2009, Bowler International Unit proti Francii, č. 1946/06, body 44–46; rozsudek ze dne 17. 1. 2017, B.K.M. Lojistik Tasimacilik Ticaret Limited Sirketi proti Slovinsku, č. 42079/12, body 45–49; Andonoski, citovaný výše, body 35–38; a výše citovaný rozsudek Ünspeđ Paket Servisi SaN. Ve TiC. A.Ş., bod 45). V jiných případech, kdy úřady zkonfiskovaly peníze, které stěžovatelé neproclili při překročení hranic (i když byl zjištěn jejich legální původ), Soud shledal tuto sankci jako neúměrně přísnou (viz rozsudek ze dne 26. 2. 2009, Grifhorst proti Francii, č. 28336/02, body 94–105; rozsudek ze dne 9. 10. 2018, Gyrylyan proti Rusku, č. 35943/15, body 24–31; a rozsudek ze dne 15. 11. 2018, Togrul proti Bulharsku, č. 20611/10, body 42–46). Soud shledal porušení čl. 1 Protokolu č. 1 ve věci Denisova a Moiseyeva proti Rusku (citováno výše, body 59–64), kde byl majetek stěžovatelek konfiskován v rámci trestního řízení vedeného s třetí osobou a stěžovatelkám nebyla poskytnuta žádná smysluplná možnost hájit svá práva a napadnout konfiskační opatření.

199. Konečně, případ Dimitrovi (citovaný výše, body 42–56) se netýkal propadnutí výnosů z trestné činnosti, ale toho, co vnitrostátní právo označovalo jako „nepracovní“ příjem. Soud rozhodl, že nebylo prokázáno, že by propadnutí majetku stěžovatelů sledovalo jakýkoli legitimní cíl ve veřejném zájmu, neboť zejména nebylo prokázáno, že by „nepracovní“ příjmy stěžovatelů představovaly výnosy z trestné činnosti, ani se případ netýkal porušení daňových předpisů. Vzhledem k tomu, že stěžovatelé museli prokázat své „legální“ příjmy, Soud kritizoval nejasnost vnitrostátního práva ohledně toho, co takový příjem představuje, jakož i rozporné závěry vnitrostátních soudů v tomto ohledu. Soud z tohoto důvodu dospěl k závěru, že stěžovatelé nebyli dostatečně chráněni před svévolí, a shledal porušení čl. 1 Protokolu č. 1.

(β) Projednávaný případ

200. Pokud jde o okolnosti projednávaného případu, Soud poznamenává, že oblast působnosti zákona z r. 2005 byla široká, neboť řízení o propadnutí majetku podle něj mohlo být zahájeno na základě mnoha trestných činů ..., a nikoli pouze, jako ve většině případů posuzovaných Soudem a přezkoumávaných výše, na základě zvláště závažných trestných činů, jako jsou trestné činy související s mafií, obchodování s drogami, korupce ve veřejných službách nebo praní špinavých peněz. Soud se domnívá, že ne u všech trestných činů vyjmenovaných v zákoně z r. 2005 lze důvodně předpokládat, že nutně vedou ke vzniku příjmu. Režim propadnutí majetku podle zákona z r. 2005 se tedy ve všech případech netýkal okolností, které lze kvalifikovat jako „výjimečné“, jako např. ve věcech Silickienė či Telbis a Viziteu ...

201. Soud rovněž upozorňuje na širokou časovou působnost zákona z r. 2005. Zaprvé, jeho aplikace může být zahájena i v případě, že predikativní trestné činy byly spáchány dlouho před jeho vstupem v platnost (např. ve věci Todorov a další se první stěžovatel dopustil trestného činu spadajícího do působnosti zákona z r. 2005 v roce 1993, a ve věci Katsarov byly trestné činy spáchány v letech 2000 a 2001 ...). Zadruhé, státu zůstalo právo na propadnutí majetku nabytého až 25 let před zahájením řízení o konfiskaci s odpovídající povinností obviněných prokázat své příjmy za celé toto období. Majetek nabytý před vstupem zákona z r. 2005 v platnost je rovněž propadnutelný ...

202. Lze se důvodně domnívat, že široká působnost zákona z r. 2005 ... a zejména dlouhá doba, na kterou se retroaktivní uplatňování zákona vztahovalo, ztížila stěžovatelům prokázání legálních příjmů nebo legálního původu jejich majetku. Nejenže byli v některých případech povinni uvést údaje o své finanční situaci z doby před několika lety ...; je také významné, že část dotčených období byla v Bulharsku charakterizována velkými hospodářskými změnami a cválající inflací (viz ... také výše citovaný rozsudek Dimitrovi, bod 48, kde Soud konstatoval, že taková situace „nevyhnutelně vede k určité nejistotě a nepřesnosti“).

203. Je třeba rovněž poznamenat, že procento stínové ekonomiky v Bulharsku se zdá být přinejmenším od roku 1993 vysoké ... Ačkoli je samozřejmé, že by orgány měly mít možnost přijmout opatření k boji proti tomuto jevu, primárními nástroji v tomto ohledu jsou právní předpisy v oblasti daní a sociálního zabezpečení obsahující vlastní procesní záruky. Současně, účelem zákona z r. 2005 byla konfiskace majetku pocházejícího z trestné činnosti v případech, kdy tento majetek nemohl být zcela nebo zčásti zkonfiskován podle trestního zákoníku ...

204. Režim konfiskace podle zákona z r. 2005 se také v zásadě neomezoval na výrazné rozdíly mezi zjištěným legálním příjmem osoby a jejím majetkem. Ačkoli existoval kvantitativní požadavek pro zahájení řízení, a to pokud osoba vlastnila majetek „značné hodnoty“ ..., zdá se, že jakmile bylo řízení zahájeno, postačoval k nařízení konfiskace jakýkoli nesoulad mezi zjištěným legálním příjmem a vlastněným majetkem.

205. V popsané situaci – široká oblast působnosti zákona z r. 2005 a zjevné obtíže stěžovatelů při zjišťování původu jejich majetku v důsledku výše popsaných faktorů – však vnitrostátní právo přenáší na stěžovatele důkazní břemeno ohledně legálního původu jejich majetku. Toto bylo provedeno pomocí domněnky obsažené v § 4 odst. 1 zákona z r. 2005, která stanovila, že pokud nelze prokázat legální zdroj příjmů, bude dotčený majetek považován za výnosy z trestné činnosti ... Stěžovatelé s tímto ustanovením nesouhlasili a považovali tuto domněnku za „*de facto* nevyvratitelnou“, přičemž tvrdili, že nebyla doprovázena dostatečnými zárukami nebo že automaticky považovala jakýkoli nepřiznaný příjem a dokonce i výživné, které obdrželi rodinní příslušníci, za výnosy z trestné činnosti ... Soud uznává, že každý právní systém obsahuje skutkové nebo právní domněnky a že Úmluva tyto domněnky v zásadě nezakazuje, pokud je jejich působení doprovázeno účinnými soudními zárukami (viz výše citované rozhodnutí Arcuri a další). Soud tedy nemůže souhlasit se stěžovateli, že přenesení důkazního břemene mělo samo o sobě za následek nepřiměřený zásah do jejich vlastnických práv. Vezme však v úvahu obtíže, kterým mohli stěžovatelé čelit při plnění svého důkazního břemene

vzhledem k dlouhému časovému období, na které se řízení o konfiskaci vztahovalo, a k dalším výše popsaným faktorům.

206. Na to, zda bylo dosaženo „spravedlivé rovnováhy“ v souladu s požadavky čl. 1 Protokolu č. 1, má vliv i řada dalších prvků režimu konfiskace podle zákona z r. 2005. Vnitrostátní soudy, které nařídily propadnutí majetku stěžovatelů, byly zjevně připraveny předpokládat, že stěžovatelé byli zapojeni do jiných trestných činů, nikdy nebyli trestně stíháni, a že tomu tak bylo po dobu mnoha let. To přímo vyplývalo z obecného přístupu k režimu konfiskace podle zákona z r. 2005 a svědčí o tom i skutečnost, že v některých jednotlivých posuzovaných případech byl veškerý zisk, který stěžovatelé získali z predikativních trestných činů, vrácen ...; přesto vnitrostátní soudy pokračovaly v konfiskaci, i když původem konfiskovaného majetku nemohl být predikativní trestný čin.

207. Několik stěžovatelů dále napadlo způsob, jakým vnitrostátní soudy posoudily jejich příjmy a výdaje, a tvrdilo, že byl svévolný. Zejména nesouhlasili s tím, že soudy vycházely z tržní hodnoty jimi nabytého majetku, která byla obvykle vyšší než hodnota uvedená v příslušných nabývacích dokumentech ... Soud rovněž poznamenává, že tato hodnota byla vypočtena znalci k okamžiku nákupu majetku, někdy i o několik let dříve. Ačkoli osobám v těchto řízeních žalovaným v zásadě zůstávala možnost prokázat, že majetek nenabyl za jeho tržní hodnotu ..., a jednomu ze stěžovatelů ... se to podařilo prokázat poté, co byli jako svědci vyslechnuti prodávající jeho bytu ..., nelze tvrdit, že takovou možnost měli v praxi všichni stěžovatelé. Soud nicméně bere na vědomí zdůvodnění sporného přístupu předloženému na vnitrostátní úrovni ... a odkaz vlády na praxi podvodného uvádění nižších hodnot v nabývacích dokladech s cílem zaplatit nižší daň ...

208. Procesní pravidlo, že smlouvy týkající se majetku v hodnotě vyšší než 5 000 BGN nelze prokázat pouze svědeckou výpovědí ..., mohlo stěžovatelům rovněž působit potíže. Soud takové pravidlo v zásadě nezpochybňuje, podotýká však, že za konkrétních okolností souvisejících s použitím zákona z r. 2005, konkrétně pokud jde o zkoumání finanční situace stěžovatelů k mnoha letům zpětně, to mohlo ztížit prokázání skutečností, kterých se stěžovatelé dovolávali.

209. Soud dále bere na vědomí praxi vnitrostátních soudů, které pro účely porovnání hodnoty majetku v různých obdobích odkazují na ekvivalent minimální měsíční mzdy. Tento přístup byl vnitrostátními soudy označen za jedinou objektivní metodu pro stanovení skutečné hodnoty majetku ..., přičemž minimální měsíční mzdu stanovuje Rada ministrů po konzultacích s odborovými organizacemi a zaměstnavateli a pravidelně ji aktualizuje ... Tato metoda sice skutečně kompenzuje nejistotu při odhadu hodnoty majetku v dlouhých časových obdobích v podmínkách vysoké inflace, ale vytváří vlastní obtíže při porovnávání hodnot a vyvolává rizika nepřesností. Podobný přístup, jmenovitě přepočítání všech částek na jejich ekvivalent v amerických dolarech v rozhodné době, byl kritizován ve věci Dimitrovi (citováno výše, bod 48) jako možný zdroj nejistoty a nepřesností.

210. S ohledem na výše uvedené úvahy se Soud domnívá, že řízení podle zákona z r. 2005 ve svém celku představovalo pro stěžovatele značnou zátěž: rozsah působnosti zákona byl velmi široký, pokud jde o zkoumaná období, jakož i seznam trestných činů, které mohou být důvodem k zahájení řízení o propadnutí majetku; prokázání zákonného původu majetku a skutkových okolností případu obecně mohlo být obtížné vzhledem k nutnosti stěžovatelů prokázat jejich finanční situaci mnoho let zpětně a s ohledem na výše diskutovaná důkazní omezení, ve většině případů v období hospodářských otřesů, a také vzhledem ke skutečnosti, že podíl šedé ekonomiky, a tedy i nepřiznaných příjmů, byl v Bulharsku poměrně vysoký; současně zákon z r. 2005 zahrnoval domněnku o kriminálním původu majetku, což znamenalo, že orgány nemusely tento původ prokazovat, ale mohly se spoléhat pouze na nedostatek legálních příjmů; v některých případech to vedlo k implicitnímu předpokladu, aniž by byly předloženy důkazy a upřesnění, že stěžovatelé byli zapojeni do jiné trestné činnosti.

211. Ačkoli žádný z výše popsaných nedostatků řízení podle zákona z r. 2005 nemohl sám o sobě v

zásadě rozhodujícím způsobem ovlivnit přiměřenost opatření propadnutí majetku vůči stěžovatelům, musí Soud vzít v úvahu jejich kumulativní účinek. Domnívá se, že výše uvedené faktory by ve svém souhrnu mohly vést k nejistotě a nepřesnosti, které Soud kritizoval ve věci Dimitrovi (citováno výše, body 47–49), jinými slovy by mohly způsobit, že propadnutí majetku podle zákona z r. 2005 by bylo neúměrné jím sledovanému legitimnímu cíli.

212. Za těchto okolností se Soud při posuzování přiměřenosti zásahu bude řídit stanoviskem NS, který ve svém výkladovém rozhodnutí z roku 2014, jehož vznik podnítila tehdejší rozdílnost judikatury podle zákona z r. 2005, rozhodl, že mezi majetkem k propadnutí a trestnou činností musí být prokázána nebo se musí dát předpokládat přímá či nepřímá příčinná souvislost. NS dále uvedl, že zjištění takové souvislosti musí být „logicky odůvodněno“ a vycházet z individuálních okolností každého případu a že neprokázání příčinné souvislosti by znamenalo, že jakýkoli zásah do majetkových práv obviněného je nepřiměřený ... Soud tedy bude také považovat za rozhodující pro dosažení požadované rovnováhy podle čl. 1 Protokolu č. 1 prokázání příčinné souvislosti požadované NS, konkrétně ověří, zda vnitrostátní orgány stanovily alespoň nějaké podrobnosti odůvodňující původ majetku podléhajícího propadnutí ve zjištěném trestném činu, a to v kontextu každého konkrétního případu.

213. Takový přístup se odráží i ve výše citované judikatuře Soudu. Soud při analýze proporcionality zohlednil míru zavinění nebo nedbalosti na straně stěžovatelů (viz výše citovaný G.I.E.M. S.R.L. a další, bod 301) nebo se snažil přesvědčit, že nezákonný nebo trestný původ majetku k propadnutí byl prokázán ve vnitrostátním řízení, i když ne na úrovni trestněprávního důkazního standardu. Ve věci Phillips (citováno výše, bod 53) Soud poukázal na to, že částka k propadnutí odpovídala částce, kterou podle vnitrostátních soudů stěžovatel v předchozích letech získal z obchodu s drogami. Ve věci Silickienė (citováno výše, bod 68) poukázal Soud na skutečnost, že ve vztahu ke každé věci ke konfiskaci se soudy přesvědčily, že byla porížena „na základě reinvestice nezákonných zisků zločinecké organizace“. Podobně ve věci Veits (citováno výše, bod 74) Soud poznamenal, že vnitrostátní soudy s dostatečným odůvodněním odmítly tvrzení matky a babičky stěžovatele, že majetek k propadnutí nebyl získán trestnou činností. Ve věci Rummi (citováno výše, bod 107) a Geerings (citováno výše, bod 47) Soud při konstatování porušení čl. 1 Protokolu č. 1 (resp. čl. 6 odst. 2 Úmluvy) poukázal na to, že nebylo nijak prokázáno, že propadlý majetek je výnosem z trestné činnosti a že vnitrostátní soudy, které nařídily konfiskaci, neprovedly posouzení částek, které mohly být získány trestnou činností.

214. Čl. 5 odst. 1 Směrnice 2014/42/EU, upřesněný recitálem č. 21, rovněž vyžaduje, aby se vnitrostátní soud v případě „rozšířené konfiskace“ ujistil, že majetek k propadnutí „pochází z trestné činnosti“ ... Recitál č. 21 poskytuje v tomto ohledu další vysvětlení a zejména zdůrazňuje, že majetek může být předmětem „rozšířené konfiskace“, pokud soud může „důvodně předpokládat“, že je „podstatně pravděpodobnější“, že byl získán z trestné činnosti než z jiných činností ...

215. Za účelem shrnutí svého přístupu k proporcionalitě Soud poznamenává, že ačkoli výše popsané potenciální nedostatky řízení o propadnutí majetku podle zákona z r. 2005 automaticky neznamenaly, že by zásah do práv stěžovatelů byl nepřiměřený sledovaným legitimním cílům, jejich kumulativní účinek mohl vychýlit rovnováhu v řízení ve prospěch státu. Soud tedy v jednotlivých případech, které bude níže zkoumat, shledává, že spravedlivé rovnováhy požadované čl. 1 Protokolu č. 1 bylo dosaženo tam, kde vnitrostátní soudy jako protiváhu a záruku práv stěžovatelů stanovily nějaké podrobnosti o trestné činnosti, z níž měl majetek k propadnutí pocházet, a odůvodněným způsobem prokázaly, že tento majetek mohl být výnosem z prokázané trestné činnosti.

216. Pokud taková analýza byla provedena, Soud se obecně přikloní k posouzení vnitrostátních soudů, ledaže by stěžovatelé prokázali, že takové posouzení je svévolné nebo zjevně nepřiměřené (viz *mutatis mutandis* výše citované rozhodnutí Arcuri a další a výše citované rozhodnutí Bongiorno a

další, bod 49).

(b) Ve vztahu k jednotlivým stížnostem

(i) Stížnost č. 50705/11 – Todorov a ostatní proti Bulharsku

217. První stěžovatel byl v roce 2004 odsouzen mimo jiné za pokus o vydírání spáchaný v roce 1993 a na základě toho proti němu a druhé stěžovatelce zahájila v roce 2007 Komise řízení o propadnutí majetku ... Výsledkem tohoto řízení bylo propadnutí majetku čtyř stěžovatelů v hodnotě 896 300 EUR, z něhož naprostá většina byla získána v letech 2000 až 2005 (...), důležitou výjimkou je dům získaný prvním stěžovatelem v roce 1993 a převedený na jeho otce v roce 2003 ...).

218. Soud konstatuje, že zásah do práv stěžovatelů podle čl. 1 Protokolu č. 1 byl zákonný ... Dále odkazuje na své zjištění, že zákon z r. 2005 sledoval legitimní cíle ve veřejném zájmu ...

219. Pokud jde o otázku, zda byl zásah do práv stěžovatelů přiměřený sledovanému legitimnímu cíli, Soud znovu připomíná, že první stěžovatel byl odsouzen za pokus o vydírání spáchaný v roce 1993. Ačkoli není zřejmé, že by takový trestný čin, který byl pouze pokusem, mohl přinést nějaké příjmy, a nebylo tvrzeno, že by se první stěžovatel podílel na jiné trestné činnosti, vedlo odsouzení k propadnutí majetku značné hodnoty. ..., převážná většina tohoto majetku byla získána mnoho let poté, co se první stěžovatel dopustil předmětného trestného činu.

220. Soud výše uvedl, že za konkrétních okolností souvisejících s použitím zákona z r. 2005 by k závěru, že bylo dosaženo požadované spravedlivé rovnováhy, tj. že zásah do vlastnických práv stěžovatelů byl přiměřený sledovanému legitimnímu cíli, bylo třeba, aby vnitrostátní orgány poskytly alespoň určité podrobnosti o údajném protiprávním jednání, které vedlo k nabytí majetku k propadnutí, a aby prokázaly určitou souvislost mezi tímto majetkem a protiprávním jednáním ... NS vymezil posledně uvedenou souvislost široce, když uvedl, že může být přímá nebo nepřímá, výslovně prokázaná nebo předpokládaná ...

221. Přestože však podle skutkových okolností případu nebyla existence příčinné souvislosti mezi trestným činem spáchaným prvním stěžovatelem v roce 1993 a majetkem, který stěžovatelé získali obvykle mnohem později, nikterak zřejmá ..., vnitrostátní soudy posuzující žádost o propadnutí majetku se nesnažily takovou souvislost jakkoli odůvodnit. Poukázaly na jimi zjištěný nesoulad mezi příjmy a výdaji prvního stěžovatele a druhé stěžovatelky, aniž by uvedly jakékoli další důvody, a námítky prvního stěžovatele a druhé stěžovatelky v tomto ohledu zamítly ... Dále neuvedly, zda hodnota majetku k propadnutí odpovídá zjištěnému rozdílu mezi příjmy a výdaji stěžovatelů ... Jak bylo zmiňováno, vnitrostátní soudy se také nikdy nezabývaly tím, zda se první stěžovatel účastnil jiné trestné činnosti.

222. S ohledem na výše uvedené potenciální nedostatky řízení o propadnutí majetku podle zákona z r. 2005 a nedostatek záruk, které Soud považuje za nezbytné pro dosažení požadované spravedlivé rovnováhy ..., se Soud domnívá, že nebylo prokázáno, že zásah do práv stěžovatelů podle čl. 1 Protokolu č. 1 byl přiměřený jakémukoli legitimnímu cíli sledovanému zákonem z r. 2005.

(...)

224. Došlo k porušení čl. 1 Protokolu č. 1.

(ii) Stížnost č. 11340/12 – Gaich proti Bulharsku

225. V roce 2006 byla první stěžovatelka odsouzena za zpronevěru. Přivlastnila si ekvivalent 21 600 EUR ze společnosti, která, ačkoli ji vlastnila společně se svým manželem, panem Gajic, byla v

likvidaci, a byla tedy spravovaná správcem. Peníze byly následně vráceny jejich vlastníkovi ... Odsouzení vedlo k zahájení řízení o propadnutí majetku proti oběma stěžovatelkám a panu Gajic a nakonec k propadnutí množství majetku, který vlastnili.

(...)

227. Pokud jde o otázku proporcionality, Soud znovu připomíná, že řízení o propadnutí majetku bylo proti stěžovatelkám zahájeno poté, co byla první stěžovatelka odsouzena v souvislosti s konkrétním případem zpronevěry. Nezdá se, že by tímto trestným činem byl získán jakýkoli majetkový prospěch, vzhledem k tomu, že peníze, které si stěžovatelka přisvojila, byly vráceny jejich vlastníkovi ...

228. Vláda poukázala na další skutečnosti, jako je činnost první stěžovatelky a pana Gajic při přijímání vkladů v 90. letech 20. století a odsouzení pana Gajic za závažný podvod, závažnou zpronevěru a daňový únik ... Vláda v souvislosti s tím tvrdila, že rodina vyvíjela „rozsáhlou trestnou činnost“ ... Jak však poznamenaly stěžovatelky ..., tyto další okolnosti nebyly v řízení o propadnutí majetku zmiňovány či se na ně nebylo odvoláváno, ani nebyly použity k odůvodnění propadnutí jejich majetku. Soud proto nepovažuje za opodstatněné k nim přihlížet.

229. Soud tedy znovu zdůrazňuje, že majetek stěžovatelek propadl na základě odsouzení první stěžovatelky za trestný čin, z něhož neplynul žádný majetkový prospěch.

230. Ačkoli tedy souvislost mezi trestnou činností první stěžovatelky a propadlým majetkem nebyla nijak zřejmá, vnitrostátní soudy se ji nesnažily prokázat. Pouze odkázaly na domněnku podle § 4 odst. 1 zákona z r. 2005, přičemž odvolací soud ve Varně výslovně uvedl, že další odůvodnění není třeba ... Soudy rovněž neuvedly, zda hodnota majetku k propadnutí odpovídala zjištěnému rozdílu mezi příjmy a výdaji stěžovatelek a pana Gajic ... Konečně, vnitrostátní soudy se nepokusily vysvětlit, do jaké další trestné činnosti byli první stěžovatelka a pan Gajic zapojeni; jak bylo uvedeno, v tomto ohledu se nezabývaly žádnými skutečnostmi ani se o ně neopíraly.

231. (...) [Soud zde opakuje své závěry shodně jako v bodě 220 výše - pozn. překl.]. To se v projednávaném případě nestalo.

232. Jelikož tedy stěžovatelkám nebyly poskytnuty záruky, které Soud považuje za nezbytné pro dosažení požadované spravedlivé rovnováhy, představovalo propadnutí jejich majetku nepřiměřený zásah do jejich práv podle čl. 1 Protokolu č. 1.

(...)

234. Došlo k porušení čl. 1 Protokolu č. 1.

(iii) *Stížnost č. 26221/12 - Barov proti Bulharsku*

235. V roce 2006 uzavřel stěžovatel s orgány činnými v trestním řízení dohodu o vině a trestu, v níž se přiznal k několika krádežím a loupežím a k nezákonnému držení střelných zbraní. Všechny trestné činy byly spáchány v letech 1994 a 1995. V letech 1995 až 2001 byl stěžovatel ve vyšetřovací vazbě. Vnitrostátní soud, který následně schválil dohodu o vině a trestu, výslovně uvedl, že veškerá majetková škoda vyplývající z trestných činů stěžovatele byla uhrazena ... Odsouzení vyvolalo proti stěžovateli řízení o propadnutí majetku, v němž byl majetek, který získal v letech 2005 až 2008, shledán výnosem z trestné činnosti a bylo rozhodnuto o jeho propadnutí ...

(...)

237. Pokud jde o otázku proporcionality, Soud se domnívá, že existence příčinné souvislosti mezi

trestnými činy spáchanými stěžovatelem a propadlým majetkem není nijak zřejmá, neboť jeho trestná činnost se datuje do let 1994 a 1995, veškerá majetková škoda z ní vzniklá byla uhrazena a že propadlý majetek stěžovatel získal o mnoho let později a poté, co strávil značnou dobu ve vazbě. Vnitrostátní soudy posuzující žádost o propadnutí majetku stěžovatele však nevyvinuly žádné úsilí, aby odůvodnily předmětnou příčinnou souvislost. Domnívaly se, že to není třeba, neboť to není výslovným požadavkem zákona z r. 2005 ... Vnitrostátní soudy navíc neuvedly, zda se hodnota majetku k propadnutí rovnala zjištěnému rozporu mezi příjmy a výdaji stěžovatele ... Neodůvodnily ani závěr, že se stěžovatel dopustil dalších trestných činů nebo že se podílel na jiné trestné činnosti.

238. (...) [Soud zde opakuje své závěry shodně jako v bodě 220 výše – pozn. překl.]. ..., toto nebylo splněno a vnitrostátní soudy se těmito otázkami nezabývaly.

239. Propadnutí majetku stěžovatele tedy představovalo nepřiměřený zásah do jeho práv podle čl. 1 Protokolu č. 1.

(...)

241. Došlo k porušení čl. 1 Protokolu č. 1.

(iv) Stížnost č. 71694/12 – Zhekovi proti Bulharsku

242. V roce 2008 byli první stěžovatel a druhá stěžovatelka odsouzeni za několik trestných činů, spadajících do působnosti zákona z r. 2005, spáchaných v období od ledna do června 2007 ..., což vedlo k zahájení řízení o propadnutí majetku proti nim a třetímu stěžovateli. V důsledku toho přišli stěžovatelé o dva byty a další nemovitosti, z nichž některé, zejména byt prvního stěžovatele a druhé stěžovatelky ..., získali před lety.

(...)

244. NS, který o propadnutí majetku rozhodl v rozsudku ze dne 4. 5. 2012, dospěl k závěru, že stěžovatelé neprokázali, že sporný majetek nabyli z příjmů, které by bylo možné považovat za prokázané a zákonné ... První a třetí stěžovatel a dědicové druhé stěžovatelky tyto závěry v zásadě nezpochybňovali ...

245. Na druhou stranu však tvrdili, že nebylo prokázáno, že propadlý majetek byl výnosem z trestné činnosti ...

246. Soud podotýká, že NS nevyvinul žádné úsilí, aby prokázal, že majetek k propadnutí souvisí s prokázanou trestnou činností prvního stěžovatele a druhé stěžovatelky, a že je tedy výnosem z trestné činnosti. V tomto ohledu pouze vyslovil domněnku poté, co zjistil, že stěžovatelé nepředložili důkaz o dostatečném legálním příjmu ...

247. Jak již bylo uvedeno, bylo zjištěno, že se první stěžovatel a druhá stěžovatelka podíleli na trestné činnosti v období od ledna do června 2007, zatímco některé z propadlých věcí, zejména byt prvního stěžovatele a druhé stěžovatelky, byly získány mnohem dříve ...

248. Skutečnost, že NS neprokázal žádnou souvislost mezi trestnou činností prvního stěžovatele a druhé stěžovatelky a propadlým majetkem, postačuje k tomu, aby Soud konstatoval, že nebylo dosaženo požadované spravedlivé rovnováhy mezi legitimními cíli ve veřejném zájmu sledovanými zákonem z r. 2005 a individuálními právy stěžovatelů, tedy že propadnutí majetku stěžovatelů představovalo nepřiměřený zásah do jejich práv podle čl. 1 Protokolu č. 1. ...

(...)

250. Soud tedy dospěl k závěru, že došlo k porušení čl. 1 Protokolu č. 1.

(v) *Stížnost č. 44845/15* – Rusev proti Bulharsku

251. V roce 2012 byl stěžovatel odsouzen za nezákonnou těžbu dřeva, které se dopustil v roce 2009 ... Vzhledem k tomu, že tento trestný čin spadal do působnosti zákona z r. 2005, bylo proti němu na základě tohoto odsouzení zahájeno řízení o propadnutí majetku, v jehož důsledku propadla řada majetku nabytého v letech 2006 až 2011 ...

(...)

253. (...) [Soud zde opakuje své závěry shodně jako v bodě 220 výše – pozn. překl.]. Soud rovněž uvedl, že se v tomto ohledu obecně přikloní k posouzení vnitrostátních soudů, ledaže by se ukázalo, že toto posouzení je svévolné nebo zjevně nepřiměřené ...

254. V projednávaném případě Krajský soud v Targovišti a Odvolací soud ve Varně analyzovaly existenci příčinné souvislosti mezi majetkem k propadnutí a projednávaly možnou trestnou činnost stěžovatele, přičemž vyvodily odůvodněné závěry. Analyzovaly stěžovatelovu pracovní historii a legální příjmy a vzaly v úvahu data, kdy sporné nemovitosti nabyly. Dále zohlednily relativně nízkou společenskou škodlivost konkrétního trestného činu, z něhož byl stěžovatel uznán vinným ... NS uznal, že soudy nižších stupňů řádně použily standard stanovený ve výkladovém rozhodnutí ze dne 30. 6. 2014 ...

255. Soud je toho názoru, že závěry vnitrostátních soudů o možném zapojení stěžovatele do trestné činnosti mimo trestný čin, za který byl odsouzen, jakož i o existenci příčinné souvislosti mezi touto trestnou činností a majetkem k propadnutí nebyly svévolné ani zjevně nepřiměřené. Soud tedy připouští, že bylo důvodně prokázáno, že majetek propadlý stěžovateli je výnosem z trestné činnosti. Kromě toho podotýká, že vnitrostátní soudy rozhodly pouze o propadnutí majetku, u něhož bylo prokázáno, že je takovým výnosem, a ve zbytku návrh Komise na propadnutí majetku zamítly ...

256. Soud dále neshledal v analýze příjmů a výdajů stěžovatele provedené vnitrostátními soudy žádnou svévoli nebo zjevnou nepřiměřenost. Zejména Krajský soud v Targovišti se věcí zabýval velmi podrobně a uvedl konkrétní důvody, proč neuznal za prokázané různé druhy příjmů, na něž stěžovatel odkazoval ...

257. Soud proto dospěl k závěru, že zásah do vlastnického práva stěžovatele nebyl nepřiměřený legitimním cílům sledovaným zákonem z r. 2005.

258. Nedošlo tedy k porušení čl. 1 Protokolu č. 1.

(vi) *Stížnost č. 17238/16* – Katsarov proti Bulharsku

259. V roce 2008 byl stěžovatel odsouzen za trestný čin nedovoleného držení drog, kterého se dopustil ve třech případech. Ke spáchání došlo v letech 2000 a 2001 ... Odsouzení vyvolalo řízení o propadnutí majetku podle zákona z r. 2005, jehož výsledkem bylo propadnutí řady věcí, zejména bytu, který stěžovatel oficiálně získal v roce 2008, nicméně zaplatil za něj v roce 2002 ...

(...)

261. Podstatnou otázkou tedy je, zda byl zásah přiměřený sledovaným legitimním cílům ...

262. V tomto případě se Městský soud v Sofii vyjádřil k trestné činnosti stěžovatele a poukázal na to, že byl odsouzen za nedovolené držení drog, kterého se dopustil ve třech případech, a to i s úmyslem

jejich prodeje ... Kromě toho se Městský soud v Sofii a Odvolací soud v Sofii vyjádřily k existenci příčinné souvislosti mezi touto trestnou činností a majetkem k propadnutí a poukázaly na povahu této činnosti a na to, že stěžovatel po dlouhou dobu neměl žádný legální příjem ... Dále také bylo výslovně uvedeno, že nejdražší majetek stěžovatele k propadnutí - jeho byt - byl zaplacen přibližně ve stejné době, kdy stěžovatel přechovával drogy s úmyslem je prodat, a v době, kdy neměl žádný legální příjem ... NS dospěl k závěru, že soudy nižších stupňů řádně zkoumaly existenci příčinné souvislosti mezi majetkem k propadnutí a trestnou činností stěžovatele, a to v souladu s požadavky jeho výkladového rozhodnutí ze dne 30. 6. 2014 ...

263. Soud považuje závěry vnitrostátních soudů za dobře odůvodněné a nevidí důvod je zpochybňovat ... Dospěl tedy k závěru, že bylo důvodně prokázáno, že stěžovatelův propadnutý majetek je výnosem z trestné činnosti.

264. Stěžovatel dále nesouhlasil s tím, jak vnitrostátní soudy posoudily jeho příjmy a výdaje, a vytýkal jim přílišný formalismus. Tvrdil, že bylo „prakticky nemožné“ prokázat původ jeho majetku ...

265. Soud poznamenává, že vnitrostátní soudy se touto záležitostí podrobně zabývaly a uvedly důvody, proč neakceptovaly tvrzení stěžovatele, že obdržel jiné zákonné příjmy, zejména výživné od rodičů. Rovněž projednaly tvrzení jeho matky a sestry, že pracoval jako taxikář a na zahradě rodičů ... Soud v závěrech vnitrostátních soudů nespatřuje žádnou svévoli nebo zjevnou nepřiměřenost. Dále podotýká, že se stěžovateli podařilo prokázat jeden z hlavních bodů, jimiž argumentoval, a sice že svůj byt nekoupil za tržní hodnotu ... [Prvostupňový soud rozhodl o propadnutí mimo jiné stěžovatelova bytu zakoupeného v roce 2008 na základě smlouvy o smlouvě budoucí z roku 2002 a dále částky 20 000 USD zaplacené v roce 2002 při uzavření předmětné smlouvy o smlouvě budoucí. Odvolací soud zrušil propadnutí částky 20 000 USD s odůvodněním, že se ve skutečnosti jednalo o cenu propadlého bytu, když dal za pravdu tvrzení stěžovatele, že se jednalo o skutečnou cenu bytu a zároveň odmítl argument Komise, že je třeba zohlednit tržní hodnotu nemovitosti - pozn. překl.].

266. S ohledem na uvedené Soud dospěl k závěru, že zásah do „vlastnictví“ stěžovatele, konkrétně propadnutí jeho majetku, nebyl nepřiměřený sledovaným legitimním cílům.

267. K porušení čl. 1 Protokolu č. 1 tedy nedošlo.

(vii) Stížnost č. 63214/16 - Dimitrov proti Bulharsku

268. Stěžovatel byl v roce 2010 odsouzen za daňový únik z důvodu, že se v období od prosince 2000 do května 2001 vyhnul placení daní ve výši přibližně 150 000 EUR ... Odsouzení proti němu vyvolalo řízení o propadnutí majetku podle zákona z r. 2005, v němž soudy rozhodly o propadnutí množství majetku, který nabyt v letech 2007 až 2010 ...

(...)

270. Stěžovatel vznesl konkrétní námitku proti zákonnosti zásahu do svých práv a poukázal na to, že již v roce 2002 mu bylo daňovými orgány nařízeno odvést státu nezaplacené daně; orgány tento příkaz nevykonaly, ale místo toho proti němu zahájily řízení o propadnutí majetku ...

271. V roce 2002 bylo stěžovateli po finanční kontrole nařízeno odvést státu přibližně 300 000 EUR na nezaplacených daních. Příkaz nebyl vykonán a v roce 2015 byl dluh stěžovatele odepsán poté, co byl promlčen ... Mezitím byl stěžovatel v roce 2010 odsouzen za daňový únik týkající se části výše uvedené částky ... Toto odsouzení ... vyvolalo řízení o propadnutí jeho majetku.

272. V případech podle čl. 1 Protokolu č. 1 Soud v minulosti rozhodl, že je povinností orgánů jednat včas a přiměřeným a důsledným způsobem (viz mimo jiné rozsudek velkého senátu ze dne 25. 10.

2012, Vistiņš a Perepjolkins proti Lotyšsku, č. 71243/01, bod 114; a rozsudek ze dne 15. 9. 2009, Moskal proti Polsku, č. 10373/05, bod 72). V podobné bulharské věci Dimitrovi (citováno výše, bod 46) shledal Soud v rámci zákonnosti problematickou skutečnost, že podle vnitrostátního práva nemělo dřívější rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení o zastavení řízení o propadnutí majetku proti první stěžovatelce a jejímu manželovi žádnou závaznost a že tyto orgány mohly „řízení kdykoli zahájit, přerušit, ukončit a znovu zahájit podle své vůle“.

273. Ve vztahu k projednávané věci Soud konstatuje, že v daňovém řízení týkajícím se stěžovatele stát nevyžadoval žádnou z nezaplacených daní a že následně v řízení o propadnutí majetku tvrdil, že majetek, který stěžovatel údajně získal za část svých nezaplacených daní, je výnosem z trestné činnosti ... Tuto situaci je však třeba odlišit od situace ve věci Dimitrovi. V projednávaném případě bylo cílem daňového řízení týkajícího se stěžovatele zjistit a vymáhat nezaplacené daně, zatímco cílem řízení o propadnutí majetku bylo zbavit stěžovatele výnosů z trestné činnosti. Proto Soud nemůže dospět k závěru, jak to učinil ve věci Dimitrovi, že orgány mohly volně zahájit, ukončit a znovu zahájit stejný typ řízení proti stěžovateli vedoucí k porušení požadavků na právní jistotu a předvídatelnost.

274. Soud proto konstatuje, že zásah do práv stěžovatele byl zákonný.

(...)

276. Co se týče otázky proporcionality, Soud musí přezkoumat, zda vnitrostátní soudy prokázaly příčinnou souvislost mezi protiprávním jednáním a majetkem k propadnutí ...

277. Odvolací soud ve Varně, který nařídil propadnutí majetku stěžovatele, podrobně vysvětlil, proč tento majetek považuje za výnos z trestné činnosti. Zejména uvedl, že daně, jejichž placení se stěžovatel v letech 2000 a 2001 vyhýbal, nebyly nikdy odvedeny státu, že stěžovatel byl zapojen do trestné činnosti a že neměl žádné legální příjmy, ale disponoval velkými částkami peněz ... Odvolací soud ve Varně tedy na základě „logiky a zkušenosti“ dospěl k závěru, že mezi trestným činem spáchaným stěžovatelem a majetkem, o jehož propadnutí bylo jednáno, existuje příčinná souvislost ...

278. Soud nemůže výše uvedené závěry považovat za svévolné nebo zjevně nepřiměřené. Poukazuje na to, že NS rovněž shledal, že odvolací soud ve Varně správně aplikoval standardy stanovené ve výkladovém rozhodnutí ze dne 30. 6. 2014 ...

279. Pokud jde o způsob, jakým vnitrostátní soudy v rámci řízení posuzovaly příjmy a výdaje stěžovatele, Soud konstatuje, že odvolací soud ve Varně, který nařídil propadnutí majetku stěžovatele, se touto otázkou podrobně zabýval a dospěl k odůvodněným závěrům ... Stěžovatel zejména zpochybnil jeho závěry týkající se hodnoty nemovitostí, které nabyl, a uvedl příklad jedné takové nemovitosti, která byla v řízení o propadnutí majetku oceněna na 13 750 EUR, ale následně byla prodána Národní daňovou agenturou za 2 390 EUR ... S ohledem na vysvětlení vlády v tomto bodě ... a stanovisko NS ... však Soud nepovažuje za prokázané, že tento majetek byl oceněn a posouzen svévolně nebo zjevně nepřiměřeným způsobem. Nevidí tak důvod shledat zbývající závěry odvolacího soudu ve Varně jako svévolné nebo zjevně nepřiměřené.

280. S ohledem na výše uvedené dospěl Soud k závěru, že zásah do „vlastnictví“ stěžovatele nebyl nepřiměřený legitimním cílům, které sledoval.

281. V daném případě tedy nedošlo k porušení čl. 1 Protokolu č. 1.

(...)

POUŽITÍ ČLANKU 41 ÚMLUVY

310. Čl. 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přizná Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

(...)

2. Posouzení Soudu

(a) Majetková újma

320. Co se týče domáhání se stěžovatelů hodnoty majetku, jehož vlastnictví byli zbaveni, Soud poznamenává, že při konstatování porušení čl. 1 Protokolu č. 1 uvedl, že vnitrostátní soudy posuzující žádosti o propadnutí majetku stěžovatelů neupřesnily údajné protiprávní jednání, které vedlo k nabytí majetku k propadnutí, a neprokázaly žádnou souvislost mezi tímto majetkem a dotčeným protiprávním jednáním ...

321. Vzhledem k tomu, že analýza těchto otázek nebyla na vnitrostátní úrovni provedena, nemůže Soud spekulovat o tom, zda a do jaké míry byl propadlý majetek stěžovatelů výnosem z trestné činnosti, ani o možném výsledku řízení, pokud by byly splněny požadavky čl. 1 Protokolu č. 1. Není tedy v pozici, aby mohl správně posoudit případnou škodu, která stěžovatelům vznikla z důvodu neoprávněného propadnutí majetku. Domnívá se tedy, že vzhledem k povaze zjištěného porušení by obnova vnitrostátního řízení a nové posouzení věci na vnitrostátní úrovni představovaly v zásadě vhodný prostředek nápravy porušení (viz *mutatis mutandis* rozsudek ze dne 1. 1. 2011, Gereksar a další proti Turecku, č. 34764/05 a 3 další, bod 75; rozsudek ze dne 26. 11. 2019; Kravchuk proti Rusku, č. 10899/12, body 55-56; rozsudek ze dne 14. 5. 2020, Kostov a další proti Bulharsku, č. 66581/12 a 25054/15, bod 105).

322. Vnitrostátní právo stanoví možnost obnovy řízení – podle čl. 303 § 1 odst. 7 občanského soudního řádu, který se vztahuje na řízení podle zákona z r. 2005, může zúčastněná strana požádat o obnovu občanskoprávního řízení ... Nyní je na stěžovatelích, aby této možnosti využili. Pokud má být jejich případ znovu přezkoumán, budou vnitrostátní soudy v zásadě povinny aplikovat čl. 1 Protokolu č. 1 tak, jak jej vykládá Soud (viz Kostov a další, citováno výše, bod 104).

323. Konečně, pokud někteří stěžovatelé požadovali další náhrady související s propadnutím majetku, jako úroky z hodnoty propadlého majetku (...) nebo nájemné zaplacené po ztrátě obydlí jejich rodiny ..., Soud odkazuje na vnitrostátní ustanovení o odpovědnosti státu za protiprávní jednání a opomenutí podle zákona z r. 2005 (...). Pokud budou návrhy na propadnutí majetku stěžovatelů nakonec zcela nebo částečně zamítnuty, budou mít stěžovatelé k dispozici vhodný prostředek pro požadování nápravy ...

324. Soud proto nároky na náhradu majetkové újmy zamítá.

(b) Nemajetková újma

(...)

326. ... Soud se domnívá, že stěžovatelé museli utrpět nemajetkovou újmu z důvodu propadnutí jejich majetku, které bylo provedeno způsobem kritizovaným Soudem a shledaným v rozporu s čl. 1 Protokolu č. 1. (...), přiznává jim následující částky:

- po 4 000 EUR...;

- 3 000 EUR ...;

- po 2 000 EUR ...;

(...)

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ:

1. *Rozhoduje* o spojení stížností;

2. ...

3. *Prohlašuje* stížnosti podle čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě za přijatelné a zbývající části stížností č. 17238/16 (Katsarov proti Bulharsku) a 63214/16 (Dimitrov proti Bulharsku) za nepřijatelné;

4. *Rozhoduje*, že došlo k porušení čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě ve stížnostech č. 50705/11 (Todorov a další proti Bulharsku), č. 11340/12 (Gaich proti Bulharsku), č. 26221/12 (Barov proti Bulharsku) a č. 71694/12 (Zhekovi proti Bulharsku);

5. *Rozhoduje*, že nedošlo k porušení čl. 1 Protokolu č. 1 ve stížnostech č. 44845/15 (Rusev proti Bulharsku), č. 17238/16 (Katsarov proti Bulharsku) a č. 63214/16 (Dimitrov proti Bulharsku);

6. ...

7. *Rozhoduje*,

(a) že žalovaný stát zaplatí do tří měsíců ode dne, kdy rozsudek nabude právní moci v souladu s čl. 44 odst. 2 Úmluvy následující částky, které se přepočítají na bulharské leva podle kurzu platného v den vypořádání:

(i) v souvislosti s nemajetkovou újmou,

(...)

(ii) v souvislosti s náklady a výdaji,

(...)

8. *Zamítá* ve zbytku nároky na přiznání spravedlivého zadostiučinění.

(Zpracovala Mgr. Bc. Anna Skrášková)